

У виданні розглянуто особливості розвитку книжкового знаку ХІХ-ХХ ст., його символічно-алегоричну образність, визначену суспільно-політичними і національно-визвольними змаганнями часу. Це унікальне наукове видання з багатим ілюстративним матеріалом адресоване науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, студентській молоді, музейникам і всім поціновувачам історії та культури українського народу.

Література

1. Мітченко В. *Естетика українського рукописного шрифту*. К.: Грамота, 2007. 208 с.
2. Хогарт У. *Про красу*: Збірник. К.: Мистецтво, 1978.
3. Шпаков А. П. *Художник і книга*. К.: Мистецтво, 1973. 256 с.
4. Найден О.С. *Орнамент українського розпису: витоки, традиція, еволюція*. К.: Наукова думка, 1989.
5. Селівачов М. *Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, типологія)*. К.: Редакція вісника «Ант», 2013. 416 с.
6. Найден О. *Ще раз про козака Мамая. Народне мистецтво. Число ½*. К., 2002.
7. Січинський В. *Юрій Нарбут (1886-1920)*. Краків, Львів: Українське видавництво, 1943.
8. Белецкий П. *Георгий Иванович Нарбут*. Ленинград: Искусство, 1985. 416 с.
9. Купчинська Л. *Український книжковий знак ХІХ-ХХ століть. Каталог колекції Степана Давимуки. Том 1*. Львів: Априорі, 2017. 671 с.

UDC 378.147:[687.01:745.54]

Galyna Olijnyk – Ph.D., Associate Professor,
Department of Design of
Khmelnitsky National University
E-mail: galina_olijnyk@ukr.net

УДК 378.147:[687.01:745.54]

Галина Степанівна Олійник – кандидат
технічних наук, доцент кафедри дизайну
Хмельницького національного університету
E-mail: galina_olijnyk@ukr.net

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДИЗАЙНУ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНІКИ КВІЛІНГ

Анотація. У публікації автор подає доцільність розвитку творчих здібностей майбутніх дизайнерів при вивченні техніки квілінг. Розвиток особистості майбутнього фахівця дизайну відбувається через перехід від задуму до практичного втілення ідеї. Виготовлення композиції у техніці квілінг розвиває професійні навички. Майбутні фахівці дизайну створюють авторські композиції на різну тематику у вигляді виконаної практичної роботи. Техніка квілінг має велике значення як дидактичний засіб навчання. Вона сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців дизайну.

Ключові слова: техніка квілінг, майбутній фахівець дизайну, композиція, професійні навички, компетентність.

DEVELOPMENT OF CREATIVITY FUNCTIONS OF FUTURE DESIGNERS IN INVESTIGATION OF QUILTING TECHNIQUES

Summary. *In the publication the author advises the development of creative abilities of future designers in the study of equipment quilting. The development of the personality of the future specialist in design is due to the transition from the plan to the practical implementation of the idea. The production of compositions in the technique of quilting develops professional skills. Future design specialists create author's compositions on different topics in the form of practical work done. The technique of quilting is important as a didactic learning tool. It promotes the formation of professional competencies of future design professionals.*

Keywords: *quilting technique, future design specialist, composition, professional skills, competence.*

Вступ. Перед вітчизняними закладами вищої освіти, що готують майбутніх фахівців дизайну, поставлено завдання забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці, креативних і творчих особистостей, здатних оптимально вирішувати різноманітні фахові проблеми, формувати індивідуальний творчий стиль у дизайнерській діяльності. Для виявлення і розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців дизайну необхідною умовою є створення інтегрованого освітнього середовища, в якому вони можуть реалізувати свій власний потенціал. Інтерес до професійної творчості змушує студента шукати шляхи реалізації свого потенціалу і, залежно від змісту мотивів, він може впливати на власну соціальну спрямованість процесу творчості. Значущість результатів для майбутнього фахівця дизайну викликає в нього позитивні емоційні вияви, стимулює пізнавальні потреби, закладає фундамент майбутніх успіхів у професійній діяльності.

Проблеми розвитку творчої особистості, розкриття творчих здібностей, реалізації творчого потенціалу були і залишаються в центрі уваги багатьох науковців і практиків: Т. Божко, В. Бойчука, А. Воловика, О. Коберника та інших. Їх праці надають нових імпульсів розвитку різних видів декоративно прикладного мистецтва, професійно-орієнтованої творчості, сприяють підвищенню рівня художньо-естетичного сприйняття довколишнього середовища [1-3]. Однак за сучасних умов недостатньо уваги приділяється методикам розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців дизайну при опануванні технік та засобів, що забезпечують процес дизайн- проектування.

Метою статті є обґрунтування доцільності розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців дизайну при вивченні техніки квілінг.

Результати дослідження. Розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців дизайну під час навчання у вищих закладах освіти проходить у конкретно спрямованій діяльності людини [4]. Для майбутнього дизайнера творчі здібності це основа професійної діяльності і є результатом розвитку задатків, які людина розвиває в процесі навчання.

Творча діяльність – це діяльність, яка спрямована до мети, в процесі якої майбутні фахівці дизайну постійно вдосконалюються та духовно збагачуються як особистості. З педагогічного погляду, творча діяльність в процесі навчання у вузі розглядається як процес формування знань та навичок, які готують майбутнього фахівця дизайну до подальшого творчого вдосконалення, до самостійного вирішення творчих завдань, до вміння

самостійно обирати техніки та засоби виготовлення об'єктів дизайн-проекування.

Проведені нами дослідження показали, що одним з найбільш цікавих напрямів паперопластики є техніка квілінг [5; 6]. Опанування цієї техніки майбутніми фахівцями дизайну проходить на курсі вивчення дисципліни «Основи дизайнерської діяльності», що запроваджена в першому семестрі, згідно з навчальним планом при підготовці бакалавра дизайну в Хмельницькому національному університеті.

У техніки квілінг довга історія [7]: філігранна обробка паперу була відома ще древнім єгиптянам, які використовували у якості матеріалу папірус. Вперше квілінг документально згадано у 1200-х, але фактично почав використовуватись у 1500-1600-ті рр. французькими та італійськими черницями. Вони використовували рвані шматочки бібельдруку (особливо тонкий непрозорий папір) та гусяче пір'я, щоб прикрасити релігійні догмати та картини. З кінця 1600-х рр. квілінг став досить популярним захопленням у Європі та Англії серед молодих жінок. У школах дівчата вивчали квілінг разом із вишивкою. Цю техніку використовували для декорування меблів, ваз, підставок, кошиків, скарбничок та ін. Тільки заможні люди могли дозволити собі придбати матеріали для квілінгу: метал, фольгу, тонкий бібельдрук тощо. Причому праця вимагала від творця ювелірної точності.

В європейських монастирях XVIII ст. техніка паперопластики використовувалась при декоруванні предметів релігійного культу та виготовленні медальйонів. Закручуючи на кінчик пташиного пера (англійською мовою цей вид творчості називається «quilling» – від «quill» або «пташине перо») папір із позолоченими краями, середньовічні майстрині досягали такого результату, що навіть при близькому розгляді філігранні паперові вироби виглядали як вироби виготовлені з чистого золота.

З країн центральної Європи це мистецтво попало в Англію, де спочатку активно практикувалося в багатих будинках часів Стюарта, щоб потім утвердитися майже до вікторіанського періоду. Спеціалізовані журнали представляли техніку квілінгу і різноманітні проекти з докладними описами та поясненнями. З Англії квілінг перекочував в Північну Америку разом з колонізаторами. Починаючи з кінця XIX ст. популярність квілінга поступово знизилася, майже до повного забуття, щоб у наші дні знову відродитися в більш сучасній формі. Нині техніка квілінг є популярною в багатьох країнах Європи, зокрема в Англії та Німеччині. Поширення це мистецтво набуло на Сході. Багаті традиції тонкої графіки і пластики дали квілінгу нове життя [8].

Під час навчання на кафедрі дизайну Хмельницького національного університету майбутні фахівці дизайну вивчають різні техніки та види квілінгу, зокрема простий, складний, комбінований, об'ємний тощо.

Техніка квілінг базується на закручуванні і моделюванні спеціально заготовлених паперових смужок-ролів. Для опанування технікою квілінг використовують наступні інструменти: папір для квілінгу (паперові смужки шириною від 3мм до 10мм), можна виготовити паперові смужки самостійно;

клей; дерев'яні зубочистки або шило; лінійка і олівець; пінцет; ножиці. За основу, як правило, беруть картон або невелику дощечку, яка може бути пофарбована.

Паперові смужки при допомозі шила або палички з розщепленим кінцем закручують у формі спіралі та отримують паперові роли. Для отримання ролу у формі «краплі» потрібно втягнути середину спіралі в один бік, а з іншого стиснути декілька шарів, щоб вийшов гострий кінець. Для отримання ролу у формі «ока» достатньо стиснути спіраль з обох боків одночасно, а якщо рол у формі «ока» повернути вертикально і стиснути з боків ще раз, то отримаємо форму «квадрат». Якщо форму «квадрат» трошки витягнути, отримаємо форму «ромб». Якщо форму «око» вигнути, а куточки приплюснути не один напроти одного, а зміщуючи їх, то отримаємо форму «півмісяць». Можна експериментувати залежно від фантазії, емоційного сприйняття та утворювати різні форми паперових ролів-заготовок. Крім того, роли можуть бути різної довжини і ширини, відкритими, без використання клею, і закритими – склеєними.

Заготовки ролів переміщуються почергово при допомозі пінцета, змащуються клеєм і акуратно розташовуються на площині формуючи композицію. Для закріплення заготовок ролів не потрібно багато клею, його можна наносити як звичайною зубочисткою, так і спеціальним тонким дозатором. Тло роботи можна заповнювати скролами – особливими завітками (відкритими ролами). Для виготовлення скролів згинається паперова смужка посередині, спершу починає накручуватись на інструмент один кінець аж до лінії згинання; спіраль має виходити назовні. Симетрично накручується кінець з іншого боку-скрол готовий.

Щоб надати об'єму роботі, рекомендується створювати роли з бахроми. Для цього паперова смужка нарізується ножицями, потім робиться намотування цілої частини в тугий рол, а вільний край приклеюється.

Вироби, виготовлені в техніці квілінг, можуть служити як окремі експонати, елементи оздоблення інтер'єру, прикраси, іграшки, сувеніри тощо [9]. Листівки, виготовлені майбутніми фахівцями дизайну у техніці квілінг, представлено на світлинах.

До основних навчальних функцій техніки квілінг слід віднести такі:

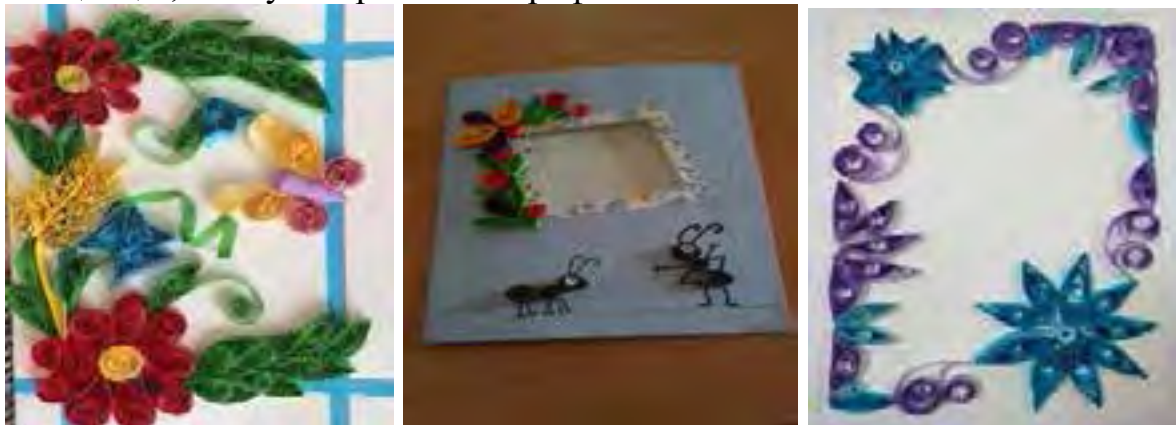
- *пізнавальна* – дає змогу опанувати новими знаннями, вміннями і навичками;

- *евристична* – дає змогу самостійно творити, застосовувати нові методики виготовлення, оволодівати новими прийомами та використовувати нові матеріали, сприяє професійному самовизначенню;

- *розвивальна* – формує творче мислення, вміння фантазувати та прораховувати наперед, робити ескізи та розрахунки, викликає зацікавленість та потребу в нових знаннях і вміннях, розвиває творчі можливості для самовираження та самовдосконалення;

- *виховна* – формує естетичний смак, підвищує рівень проектної культури.

Велике значення має техніка квілінг як дидактичний засіб навчання, оскільки розвиває: дрібну моторику рук, спостережливість, увагу, уяву; сприйняття; креативність; ініціює творче мислення та фантазію; збагачує емоційну сферу; стимулює пошукову діяльність, здатність використовувати нові методи та прийоми; стимулює формування авторських творчих концепцій; стимулює розвиток професійного мислення.

Студентські роботи в техніці квілінг (Філіпчук Ю., Васильєвої А., Мазур Д.)

Матеріал з опанування техніки квілінг подається для майбутніх фахівців дизайну здебільшого у формі розповідей, пояснень, бесід та проведення різноманітних майстер-класів. Велика увага приділяється формуванню практичних умінь та навичок.

Навчання техніці квілінг сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців дизайну:

- *пізнавальна* – оволодіння знаннями про властивості паперу, способи конструювання з паперу;

- *практична* – формування вмінь і навичок роботи з папером, виготовлення виробів у різних техніках, застосування прийомів роботи, формування професійних навичок;

- *творча* – формування творчої особистості, емоційний та інтелектуальний розвиток, задоволення потреб особистості у творчій самореалізації;

- *соціальна* – виховання культури праці, формування дружніх стосунків у колективі, формування здатності бути організатором та нести відповідальність, відчуття відповідальності, колективізму, взаємодопомоги.

Перевірка та оцінювання знань та вмінь майбутніх фахівців дизайну здійснюється під час проведення узагальнюючих занять, виконання практичних робіт, участі у перегляді творчих робіт, виставках різних рівнів, а також на підсумкових заняттях.

Виготовлення композицій у техніці квілінг відбувається згідно з власним задумом, який відшліфовується та коректується в процесі роботи. Проводиться аналіз виконаних практичних робіт та визначення кращих робіт. Майбутні фахівці дизайну створюють авторські композиції на різну тематику як виконану практичну роботу.

Техніка квілінг є важливою для розвитку творчих здібностей та отримання професійних навиків. Під час опанування цієї техніки відбувається самовдосконалення особистості, формування особистісної творчої позиції. У зв'язку з цим, з'являються нові вимоги до організації навчального процесу як засобу розвитку творчих здібностей. Вирішення проблеми розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців дизайну, на наш погляд, повинно ґрунтуватись на розвитку творчого та образного мислення, вивчення технік та засобів дизайн-проекування.

Таким чином, з вищесказаного можна стверджувати, що вироби, виготовлені в техніці квілінг, можуть служити як окремі експонати, як елементи оздоблення інтер'єру, як прикраси, іграшки, сувеніри, так і бути новітнім засобом у підготовці майбутнього фахівця дизайну у вищому закладі освіти. Без сумніву, що квілінг не лише оригінальна та цікава техніка в паперопластиці, а й засіб розвитку творчих здібностей особистості.

Питання розвитку творчих здібностей при допомозі вибору техніки та засобів створення дизайн-продукту потребує нових методик. Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук та апробацію раціональних розвиваючих методик та умов навчання для майбутніх фахівців дизайну.

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібн. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Бондаренко Є.А. Лупак Н.М. Педагогічні технології розвитку особистості. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. 220с.
3. Педагогічні технології: навч. посібн. / О. С. Падалка, А.С. Нісімчук, та ін.: енциклопедія, 1995. 252 с.
4. Сисоєва С. Творчість як умова самореалізації особистості // Професійно-художня освіта України: зб. наук. пр. / ред. І. А. Зязюн. – Вип. II. К. ; Черкаси, 2003. С. 20-26.
5. Мейстер Н. Бумажная пластика. М.: Астрель, 2001. 124 с.
6. Чиотти Д. Оригинальные поделки из бумаги. М.: Мир кн., 2007. 98 с.
7. Короткий екскурс в історію виникнення квілінгу [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://te.zavantag.com/docs/112/index-102242.html>
8. Зайцева А. Искусство квиллинга. Магия бумажных лент. М.: Эксмо, 2009. 116 с.
9. Рібцун О. Г., Рібцун Ю. В. Конструювання з паперу. К. : Літера ЛТД, 2011. 132 с.

UDC 681.327.1

Galyna Kozlakova – Doctor of pedagogical sciences, professor,
Zhitomyrskiy state university named after Ivan Franko E-mail: galina_158@ukr.net

УДК 681.327.1

Галина Олексіївна Козлакова – доктор педагогічних наук, професор
Житомирського державного університету імені Івана Франка

**ГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА:
ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**